

Βγάζει την κωμικότητα της καθημερινότητας

» «Η βασίλισσα της ομορφιάς» του Μάρτιν ΜακΝτόνα από το ΘΟΚ

«Ο ΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ του 'Ινισμορ», «Ο Σακάτης του νησιού», «Η Βασίλισσα της ομορφιάς». Με τη τελευταία παραγωγή ο ΘΟΚ συμπλήρωσε τη δική του τριλογία από τα έργα του Ιρλανδού Μάρτιν ΜακΝτόνα. Χρίστος Σιοπαχάς, Λούκας Βισνιέφσκι, Μαγδαλένα Ζήρα. Τρεις σκηνοθέτες, τρεις προσεγγίσεις στη θεματική και την αισθητική του ΜακΝτόνα. «Ο Υπολοχαγός» δεν ήταν απλώς «In-Yer-Face-Theatre», ήταν «In-Yer-Face» γροθιά, στην οποία συμπυκνώθηκε η σκληρότητα του θεάτρου του ΜακΝτόνα, απομονωμένη κατά κάποιο τρόπο από τα άλλα συστατικά της ποιητικής του. «Ο Σακάτης» αφαίρεσε το σκληρό κέλυφος και ανέδειξε την «ουτοπική νοσταλγία» του συγγραφέα, σχήμα οξύμωρο, καθώς η «νοσταλγία» είναι όρος στραμμένος προς το παρελθόν και η «ουτοπία» προς το μέλλον. Κι όμως αυτό κάνει ο ΜακΝτόνα ανάγοντας τον Τόπο σε σύμβολο και υμνώντας την επιθυμία της φυγής (φυγής ως αποπαγίδευσης) ως ένα από τα θεμελιώδη γνωρίσματα και ισχυρότερα εσωτερικά κίνητρα του ανθρώπου. Κάνει και άλλο, με την ίδια επιδεξιότητα προικισμένου θεατρικού συγγραφέα αποδεικνύει το αδύνατο της φυγής.

Η Μαγδαλένα Ζήρα βγάζει στην επιφάνεια της παράστασής της όχι από τη βίαιη επιθετικότητα ή την ποιητική νοσταλγία, αλλά την κωμικότητα της καθημερινότητας. Και αναμφίβολα βασίζεται και αυτή, όπως οι σκηνοθέτες των δύο προαναφερμένων παραγωγών, σε μια από τις πλευρές του πολύπλευρου θεάτρου του ΜακΝτόνα. Μαντεύω πως οι σκηνοθετικές οδηγίες της προς τους τέσσερις ηθοποιούς της παράστασης ήταν να παίζουν στη διασταύρωση αυτών των δύο αξόνων, της καθημερινής, και για χρόνια επαναλαμβανόμενης, ρουτίνας και της κωμικότητας που πηγάζει από τη βασανιστική επανάληψη. Και να μην ψάχνουν για την τραγικότητα σε «καθαρή» μορφή, επειδή αυτή δεν μπορεί παρά να εμφανιστεί, να αναβλύσει, χωρίς μάλιστα να ανατρέψει τα δύο άλλα στοιχεία, το σουρεαλιστικό/κωμικό και το ρεαλιστικό/επαναληπτικό. Προσπαθώντας να καταγράψω, όπως τη συνέλαβα, την πορεία της σκηνοθετικής σκέψης, παρατηρώ τη φαινομενική πειστικότητά της. Απομένει όμως να ανακαλύψω, γιατί δεν με έπεισε η παράσταση.

Ίσως αυτό που συνέβηκε, είναι η τοποθέτηση των αλλαγών των βασικών συστατικών-διαθέσεων σε γραμμική χρονική σειρά. Αυτή η ανάνγωση του έργου ως εν εξελίξει τραγικού, ως σταδιακά μετεξελισσόμενου από το κωμικό στο τραγικό, αποδυνάμωνε το δρώμενο, αφαιρούσε τη χαρακτηριστική για το συγγραφέα συνύπαρξη, ή μάλλον αλληλοδιείσδυση, αυτών των στοιχείων.

Η μέθοδος της υπερβολικής συγκράτησης της τραγικότητας επέδρασε με διαφορετικό τρόπο στους τέσσερις ρόλους της παράστασης. Η Αννίτα Σαντοριναίου κερδίζει τον κόσμο στο ρόλο της Μά-

γκι, θα τολμούσα να πω, κινείται στοχευμένα προς αυτό το στόχο. Ίσως η καταλληλότερη έκφραση είναι εκείνο το κλισέ για το «ρεσιτάλ υποκριτικής». Όμως η διαφορά μεταξύ του περσινού αριστουργηματικού της ρόλου στον «Σακάτη» και της δουλειάς στο ρόλο της Μάγκι βρίσκεται, πιστεύω, στη δυσανάλογη ενίσχυση στο τελευταίο του κωμικού στοιχείου εις βάρος της τρομακτικής ανημπορίας των γερατειών, της αναγκαστικής εξάρτησης, της μοναξιάς. Μερικοί βετεράνοι θεατές ίσως θυμούνται το ανέβασμα του ίδιου έργου του ΜακΝτόνα υπό τον τίτλο «Οι εραστές του Λινέιν» στο Σατιρικό σε σκηνοθεσία Νίκου Χαραλάμπους με την Πατρίτσια Πεττεμερίδου ως Μάγκι. Εκεί ο τρόμος συνόδευε την κάθε γελοία, ρουτινιάρικη κατεργαρία της γριάς.

Η ίδια μέθοδος πρόσθεσε αμήχανη κωμική υπερβολή στο παίξιμο του Ανδρέα Τσέλεπου, ενώ το μοτίβο της αποτελεμάτωσης και του αδιεξόδου μιας νέας ζωής στην τοπική παγίδα υποβαθμίστηκε. Αυτό το μοτίβο ο ΜακΝτόνα αναπτύσσει σε πολύ μεγαλύτερη ένταση στο ρόλο της Μωρήν. Οι συστημένοι από τη σκηνοθετίδα χαμηλοί τόνοι, η υπο-

κριτική αυτοσυγκράτηση της Ερμίνας Κυριαζή φαίνονται στην αρχή της παράστασης σαν καλή βάση, σαν αφετηρία για την τόσο λεπτο-

γραμμένη από τον ΜακΝτόνα πορεία. Μόνο που η ψυχική χορδή της Μωρήν έπρεπε να είναι πολύ πιο τεντωμένη, μόνο που η κλιμάκωση της τραγικής της ιστορίας, της τρέλας, της βίαιης αντίδρασης στη μοίρα που την πνίγει, απαιτούσαν ανάλογη υποκριτική κλιμάκωση, που τελικά δεν επιτεύχθηκε. Αντίθετα, το μαλακό περίγραμμα του ρόλου του Πάκο και η χαμηλόφωνη, λυρικήμανιέρα του αποτυχημένου πρίγκιπα (Νεοκλής Νεοκλέους) φάνηκε αποτελεσματική. Ο σκηνογράφος της παράστασης Εδουάρδος Γεωργίου του έδωσε δυνατότητα να κάνει ωραίο σόλο στη σκηνή του γράμματος. Αλλά και όλο το σκηνικό ντύσιμο της παράστασης εξέπεμπε το κλίμα της οικείας μιζέριας και της χρονικής αοριστίας, γνώριμο από τα έργα του ΜακΝτόνα. Στα θετικά της παραγωγής η δουλειά του Αχιλλέα Γραμματικόπουλου στη μουσική επιμέλεια του έργου.

Μετάφραση: Αλέξανδρος Κοέν. **Σκηνοθεσία:** Μαγδαλένα Ζήρα. **Σκηνικά-Κοστούμια:** Εδουάρδος Γεωργίου. **Μουσική Επιμέλεια:** Αχιλλέας Γραμματικόπουλος. **Σχεδιασμός Φωτισμών:** Σταύρος Τάρταρης. **Βοηθός σκηνογράφου-Ενδυματολόγου:** Ρέα Ολυμπίου. **Παίζουν:** Ερμίνα Κυριαζή, Αννίτα Σαντοριναίου, Νεοκλής Νεοκλέους, Ανδρέας Τσέλεπος

Θέατρο

ΤΗΣ ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ